

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

УДК 811.111'253:81'23

СУЧАСНІ РЕФОРМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПРОФЕСІЙНІ СТАНДАРТИ ТА КВАЛІФІКАЦІЙНІ РАМКИ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ “ПЕРЕКЛАД”

Зінукова Н. В.

Київський національний лінгвістичний університет

Анотація. У статті описано та визначено ключові орієнтири для створення та реалізації освітньої програми для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня в предметній галузі “Переклад”. Обґрунтовано й визначено перелік компетентностей випускника та відповідних запланованих результатів навчання. У вигляді матриці представлено взаємозв’язок загальних і фахових (спеціальних предметних) компетентностей і узагальнених результатів навчання випускника магістратури спеціальності “Переклад”.
Ключові слова: освітня програма, переклад, магістратура, компетентність, результати навчання.

Зінукова Н. В. Киевский национальный лингвистический университет

Современные реформы высшего образования: профессиональные стандарты и квалификационные рамки подготовки магистров специальности “Перевод”

Аннотация. В статье описаны и определены ориентиры для создания и реализации образовательной программы для соискателей высшего образования второго (магистерского) уровня в предметной области “Перевод”. Обоснован и определен перечень компетентностей выпускника и соответствующих запланированных результатов обучения. В виде матрицы представлена взаимосвязь общих и специальных (предметных) компетентностей и обобщенных результатов обучения выпускника магистратуры специальности “Перевод”.

Ключевые слова: образовательная программа, перевод, магистратура, компетентность, результаты обучения.

Zinukova N. V. Kyiv National Linguistic University

Modern Reforms of higher education: professional standards and qualification framework of Masters in Translation Studies training

Abstract. **Introduction.** The ability to develop and implement educational standards and requirements grants the universities certain advantages. In the process of creating the standard for training Masters in Translation Studies the best world experience was considered. **Purpose.** To create the study programs for higher education applicants of the second (Master’s) level in the subject area “Translation” with the description and definition of key targets, which are considered to be the intended learning outcomes and acquired competencies. **Methods.** Reviewing the studies on translation and interpreting competences; rethinking study programs and curricula; comparing the evaluation forms of graduates, industry representatives and trainers; and amending study programs to make them comparable. **Results.** Competence approach is considered to be a promising one to form educational standards and study programs for training future translators and interpreters. Tuning project methodology, which can fully correspond to the context of the Bologna process and is considered to be a major academic tool for creating a single European higher education environment was taken as a basis. According to the key targets of the Tuning project the anchor points are formulated in terms of learning outcomes and competencies, thus the outcomes are considered the level of competence which the graduates should reach. There was defined the subject area of translation. The study program in Translation Studies as a part of university linguistic education is aimed to train specialists in interpretation and translation that can provide professional communication in all subject areas. There are three basic components within the frame of this program: the first consists of the comprehensive language training aimed at professional graduate possession of two (three) foreign languages

(this component includes theoretical and practical linguistic courses). The second component consists of courses aimed at teaching translation and interpretation. The third component covers language and culture courses, which are the object of study of socio-cultural, political and economic realities and living conditions in the countries of the languages taught. The analysis of the survey of employers, graduates, industry experts, trainers and the requirements of international industry standards for the specialty "Translation" of the second (Master's) level of higher education there were allocated general competences, the selection of which was made in the application of the criterion of relevance to professional activities of the translator or interpreter. To prepare qualified interpreters it was made up the list of professional (special subjects) competencies that are essential for those multi-activities that characterize the profession. Thus, the basic content of educational training programs for Masters in Translation Studies is to improve the skills of speech communication in two foreign languages (languages B and C) and the development of skills of professional translation (written and oral) in relation to the mother tongue (A) and two foreign ones (B and C). The content is aimed at the development of language, speech, communicative, translation and pragmatic adaptation competences, editing competence and creating a new text on the basis of the given one and IT competence. **Conclusions.** So, the list of general and professional competences of graduates and corresponding to them intended learning outcomes will provide the opportunity to create an educational training program for Masters in Translation Studies, which will include academic mobility, integrated training on the basis of academic credit exchange of educational modules, the mutual recognition of diplomas and the possibility of obtaining diplomas of several universities at the time of study (double degree programs).

Key words: study programme, Translation Studies, Master's degree, competence, intended learning outcomes.

Постановка проблеми. Відповідно до нового закону України "Про вищу освіту" функції галузевого стандарту із спеціальності "Переклад" виконує освітня програма (ОП) випускника вищого навчального закладу, в якій визначені як перелік нормативних навчальних дисциплін та обсяг їх викладання, так і нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, який формується у термінах результатів навчання. Зважаючи на той факт, що в країні не існує формального стандарту для зазначеної спеціальності, освітні програми складаються кожним вищим навчальним закладом окремо. Для вирішення проблем, пов'язаних із формулюванням та реалізацією мети навчання студентів магістратури спеціальності "Переклад", необхідно ретельно проаналізувати ситуацію, що склалася у вищій освіті, та розробити ключові орієнтири для реалізації освітньої програми для студентів магістратури в предметній галузі "Переклад".

До 2016 року в Україні кваліфікацію перекладача у вищих навчальних закладах можна було одержати, навчаючись за спеціальністю "Переклад" на рівні бакалавра (чотири роки), потім продовжити навчання на рівні спеціаліста (один рік, який залишиться останній раз у 2016–2017 навчальному році), або магістра (один рік до 2016 року, з 2016 – півтора або два роки).

З 2016 року кваліфікацію "Перекладач з двох іноземних мов" можна отримати, вступивши до магістратури після закінчення навчання на бакалавраті за будь-якою, крім філологічної, спеціальності, склавши для цього вступні іспити (фаховий екзамен з теорії та практики перекладу англійською мовою та екзамен з другої іноземної мови).

З 2017 року в Україні остаточно залишиться дворівнева система професійної вищої освіти "бакалаврат – магістратура". Як правило, система підготовки майбутнього перекладача представляла досить жорстку освітню конструкцію, на наш погляд, цілком доцільну, мета якої була зберегти єдине освітнє середовище та маркування певних рівнів професійної підготовки дипломованих фахівців. Основна освітня програма підготовки філолога, перекладача мала чітку логіку, передбачаючи вивчення таких циклів дисциплін:

- ✓ загальні гуманітарні та соціально-економічні дисципліни, які були націлені на отримання майбутніми фахівцями універсальних знань та умінь, що давало змогу сформувати необхідний запас знань про різні сфери суспільства;
- ✓ загальнопрофесійні дисципліни, які включали предмети загальної лінгвістичної підготовки;
- ✓ дисципліни спеціальної підготовки, до яких входили дисципліни спеціальності, в процесі вивчення яких формувалися спеціальні перекладацькі навички й уміння;

✓ факультативні дисципліни, які доповнювали професійну підготовку майбутнього перекладача.

Жорсткість конструкції цієї програми додавали дисципліни національного компонента, гнучкість досягалася за рахунок дисциплін так званого вільного вибору університету й студента. Сучасні реформи надають змогу орієнтуватися на компетентнісну модель професійної підготовки, коли процес навчання перекладу як спеціальності буде зумовлено вимогами майбутньої сфери діяльності випускника, що відкриває для університетів додаткові перспективи розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У зв’язку із тим фактом, що в країні не існує формального стандарту для спеціальності “Переклад”, освітні програми складаються кожним вищим навчальним закладом окремо як тимчасові, в основному для проходження процедури акредитації спеціальності [8]. Аналіз ситуації, на думку фахівців, показує, що зміст численних освітніх програм, які було створено різними університетами, дуже схожий [8].

Не будемо шукати причини такого стану, доцільніше спробувати визначити конкретні компоненти ОП для предметної галузі “Переклад” рівня магістратури.

Метою статті є створення освітньої програми для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня в предметній галузі “Переклад” з описанням та визначенням ключових орієнтирів, якими вважаються кінцеві результати навчання та набуті компетентності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до нового Закону України “Про вищу освіту” освітня програма має містити перелік нормативних навчальних дисциплін, обсяг їх викладання, зміст підготовки здобувачів вищої освіти, який формулюється у термінах результатів навчання.

Можливість розробляти та впроваджувати освітні стандарти й вимоги самостійно надає університетам певні переваги. У процесі створення стандарту підготовки магістрів з перекладу ми плануємо враховувати кращий світовий досвід [9, 10, 11], який відрізняється тим, що окремі загальні стандарти містять рекомендації з різних аспектів організації освітнього процесу (проекування результатів навчання, освітні технології, оцінка успішності освоєння освітніх програм, удосконалення професійної майстерності викладачів, матеріально-технічне забезпечення навчання тощо) [7, с. 24].

Перспективним підходом до формування освітніх стандартів й освітніх програм підготовки майбутніх перекладачів ми вважаємо компетентнісний, завдяки чому виявляється можливість визначити результати навчання та розробити адекватні способи оцінювання їх досягнення. Такого підходу дотримуються провідні університети Німеччини, Великої Британії, США, Канади та інші. За основу було взято ключову ідею так званого проекту *Тьюнінг* – гармонізація освітніх структур у Європі, який, на наш погляд, найбільше відповідає сучасним тенденціям в освіті. Методологія цього проекту повністю відповідає контексту Болонського процесу і вважається основним академічним інструментом процесу створення єдиного європейського простору вищої освіти [6, с. 12]. Необхідність забезпечити поєднання, зіставлення й конкурентоспроможність освітніх програм на європейському просторі виникла з потреб студентів, які отримали можливість міжнародної мобільності, що, у свою чергу, й зумовило підвищення попиту на надійну й об’єктивну інформацію щодо освітніх програм різних вищих навчальних закладів.

Використовуючи цей проект для розробки нашої ОП із спеціальності “Переклад”, за основу ми взяли опорні точки (точки прив’язки) з метою зробити нашу навчальну програму сумісною та прозорою. Відповідно до ключових орієнтирів проекту Тьюнінг точки прив’язки формулюються в термінах кінцевих результатів навчання та компетентностей. Як відомо, кінцевими результатами є знання, розуміння та здатність студента виконувати певні дії після завершення навчання. Згідно з проектом Тьюнінг, кінцевими результатами вважаються рівень компетентності, якого має досягти випускник [1, с. 3; 11].

Компетентності – це динамічне поєднання когнітивних, метакогнітивних умінь, навичок, знань та розумінь, розумових та практичних вмінь й навичок і етичних цінностей. Крім того, що компетентності набуваються в усіх навчальних дисциплінах відповідно до програми підготовки майбутнього фахівця, вони ще мають бути оціненими на різних етапах навчання. Набуття компетентностей, які розподіляються на предметні або фахові (специфічні для галузі навчання) та загальні (спільні для усіх курсів програми), відбувається комплексно й циклічно впродовж усієї програми. Отже, необхідний перелік загальних та фахових компетентностей випускника та відповідних до цього переліку узагальнених результатів навчання надасть можливість створити таку освітню програму підготовки магістрів спеціальності “Переклад”, яка передбачатиме академічну мобільність, інтегроване навчання на основі системи академічних кредитів, обмін освітніми модулями, взаємне визнання дипломів й можливість отримання дипломів одразу декількох вищих навчальних закладів за один термін навчання (програми подвійних дипломів).

З метою розробки навчальної програми для підготовки магістра спеціальності “Переклад” було враховано такі ключові моменти:

1. Відповідність основним умовам:
 - визначення суспільної потреби в цій програмі на регіональному /національному/ міжнародному рівні;
 - доцільність програми з академічної точки зору (спільні точки прив’язки);
 - наявність необхідних для реалізації програми ресурсів всередині та зовні відповідного навчального закладу.
2. Визначення профілю програми на здобуття ступеню.
3. Опис цілей програми і кінцевих результатів навчання (у термінах знань, розумінь, здатностей, навичок й умінь), яких необхідно досягти.
4. Визначення загальних та фахових компетентностей, яких необхідно досягти.
5. Навчальний план: зміст (тематика) та структура (модулі і кредити).
6. Розробка модулів та вибір видів навчальної діяльності, які дають змогу досягти визначених результатів навчання.
7. Визначення підходів до викладання й навчання (типи методів, методики та формати), а також методів оцінювання.
8. Розробка системи оцінювання для забезпечення постійного поліпшення якості.

Ми вважаємо таку модель для розробки, впровадження та забезпечення виконання навчального плану підготовки магістра спеціальності “Переклад” доцільною, зважаючи на той факт, що вона базується на припущенні, що програми можуть і мають бути вдосконаленими не тільки на основі зворотного зв’язку, а також на основі прогнозування й врахування сучасних тенденцій розвитку суспільства, професії і відповідної академічної галузі [3, 4, 5].

Спочатку зупинимося на визначенні *предметної галузі перекладу*. Програма “Переклад” як частина університетської лінгвістичної освіти має на меті готувати фахівців з усного та письмового перекладу, які зможуть забезпечити професійну комунікацію в усіх предметних галузях. У межах цієї програми ми виділяємо три базових компоненти: перший складається з всебічної мовної підготовки, мета якого – професійне володіння випускником двома (трьома) іноземними мовами. До цього компонента входять теоретичні і практичні лінгвістичні курси. Другий компонент складається з курсів, націлених на навчання письмового та усного перекладу. Третій компонент охоплює лінгвокраїнознавчі курси, об’єктом вивчення яких є соціально-культурні, політичні й економічні реалії й умови проживання у країнах мов, що вивчаються.

До програми навчання на магістратурі включено теорію перекладу, яка узагальнює лексичні, граматичні, прагматичні й стилістичні проблеми перекладу, практику усного й письмового перекладу, аналіз тексту та його редагування, курс з міжкультурної комунікації або новітньої

світової культури й літератури. Зважаючи на той факт, що практична складова перекладу як процесу діяльності базується на роботі з іноземними мовами, вищезначена галузь співвідноситься із мовною освітою та із загальною лінгвістикою, теоретичні курси якої були включені до програми підготовки бакалаврів.

Мета ж програми “Переклад” для підготовки магістрів має прикладне використання іноземної(их) мови(в) для забезпечення міжкультурної комунікації. У певних професійних сферах (економіка, юридична справа тощо) переклад вимагає знань певної термінології. До вибірових дисциплін додаються курси, які охоплюють таку предметну галузь.

Теоретичний компонент даного курсу охоплює систему понять та наукових підходів, що пояснюють процес перекладу у різних аспектах: змістовому, формальному, трансформаційному, прагматичному тощо.

Професійна діяльність випускника полягає у мовному посередництві у культурній, зовнішньоекономічній, соціально-політичній, науковій, освітній сферах, а також у міжкультурній комунікації у різних сферах професійної діяльності, таких як ЗМІ, менеджмент, маркетинг, міжнародна економіка, юриспруденція, економіка, інформаційний бізнес тощо.

Основні види професійної діяльності випускника магістратури предметної галузі “Переклад”. В результаті аналізу широкомасштабного опитування роботодавців, викладачів університетів, випускників вищих навчальних закладів з метою визначення найбільш важливих загальних компетентностей для академічних областей згідно із нашими даними та, спираючись на дані проекту Тюнінг, основними видами професійної діяльності випускників другого магістерського рівня є робота перекладачами в державних установах, приватних організаціях і компаніях, міжнародних установах, ЗМІ та видавництвах [2].

Майбутній перекладач у своїй діяльності вирішуватиме такі *завдання*:

- здійснення адекватного усного і письмового перекладу, реферування й редагування у різних професійних сферах;
- посередництво в процесі здійснення успішної комунікації між різними учасниками (переговори, бесіди, виступи тощо);
- здійснення навчання іноземних мов та перекладу у середній та вищій школах.

Після визначення основних видів професійної діяльності вважаємо за доцільне перейти до розгляду результатів навчання та компетентностей майбутніх випускників.

Компетентності випускників та результати навчання студентів магістратури спеціальності “Переклад”. У зв’язку із змінами структури ринку праці й самого характеру професійної діяльності, що зумовлено високим темпом поновлення технологій, постійним розвитком та виникненням нових видів діяльності і, відповідно, видів зайнятості, короткотривалістю численних проектів та іншими факторами в основі сучасних професійних стандартів і кваліфікаційних рамок знаходяться узагальнені компетентності, якими мають володіти працівники згідно з видами й завданнями професійної діяльності.

До загальних компетентностей належать три типи:

Інструментальні – когнітивні (пізнавальні), методологічні, технологічні та лінгвістичні здатності;

Міжособистісні – індивідуальні здатності типу соціальних навичок (соціальна взаємодія та співпраця);

Системні – здатності, уміння та навички, що стосуються систем у цілому (поєднання розуміння, сприятливості та знань; необхідні попередньо надбані інструментальні та міжособистісні компетентності).

На основі аналізу результатів опитування роботодавців, випускників спеціальності “Переклад”, фахівців галузі, викладачів та вимог міжнародних стандартів галузі для спеціальності “Переклад” другого (магістерського) рівня вищої освіти ми виділяємо такі загальні компетентності. (Табл. 1)

Таблиця 1

Перелік загальних компетентностей для випускників магістратури спеціальності “Переклад”

Мітка	Формулювання
ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу
ЗК 2	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
ЗК 3	Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професії
ЗК 4	Здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово
ЗК 5	Здатність спілкуватися першою, другою (третьою) іноземною мовою
ЗК 6	Здатність працювати у команді
ЗК 7	Навички міжособистісної взаємодії
ЗК 8	Цінування та повага різноманітності та мультикультурності
ЗК 9	Здатність працювати автономно
ЗК 10	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)
ЗК 11	Здатність працювати в міжнародному контексті
ЗК 12	Здатність вчитися і бути сучасно навченим
ЗК 13	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації
ЗК 14	Здатність приймати обґрунтовані рішення
ЗК 15	Прихильність безпеці

Умовне скорочення: ЗК – загальна компетентність

Відбір загальних компетентностей було здійснено у результаті застосування критерію їх релевантності до професійної діяльності перекладача. Передусім ми акцентували увагу на таких компетентностях, як “Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професії”, “Здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово”, “Здатність спілкуватися першою, другою (третьою) іноземною мовою”. Вони є базовими, необхідними для успішної діяльності перекладача.

Для даної професії, сутність якої полягає у здійсненні ефективної іншомовної комунікації, основними є такі компетентності, як “Навички міжособистісної взаємодії”, “Цінування та повага різноманітності та мультикультурності”, “Здатність працювати в міжнародному контексті”.

Успішну роботу перекладача неможливо здійснювати без такої компетентності, як “Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел”. На думку фахівців, якість перекладу дуже часто залежить від певної попередньої підготовки, вивчення відповідної термінології, пошуку важливої інформації з використанням різних джерел тощо.

Ще один важливий фактор – перекладач має працювати у різних умовах, які припускають роботу у команді й автономно, що й зумовило вибір компетентності “Здатність працювати автономно”, “Здатність працювати в команді”.

Компетентність “Здатність вчитися і бути сучасно навченим” є не менш важливою, бо вимога неперервного професійного вдосконалення є однією з основних для успішної роботи перекладача.

Етичні аспекти роботи перекладача, а саме: відповідальність за об’єктивність і конфіденційність інформації, реальна оцінка власних фахових знань й умінь по відношенню до рівня професійних завдань, та етичні вимоги до професійної поведінки зумовили вибір такої компетентності, як “Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)”. І до цього переліку увійшли компетентності, які зумовлюють результат будь-якої діяльності взагалі, а перекладацької зокрема – “Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу”, “Здатність до адаптації та дії в новій ситуації”, “Здатність приймати обґрунтовані рішення”, “Прихильність безпеці”.

Крім загальних компетентностей, для підготовки кваліфікованих перекладачів необхідно скласти перелік фахових (спеціальних предметних) компетентностей, що є основоположними для тієї багатофункціональної діяльності, які характеризують цю професію. (Табл. 2)

Таблиця 2

Перелік фахових компетентностей для випускників магістратури спеціальності “Переклад”

Мітка	Формулювання
СК 1	Володіння граматику, лексикою і фонетикою першої іноземної мови на рівні С 2
СК 2	Володіння граматику, лексикою і фонетикою другої/третьої іноземної мови на рівні С 1
СК 3	Здатність використовувати іноземну/іноземні мову/мови для успішної комунікації в усній і письмовій формах
СК 4	Здатність створювати власні тексти першою та другою іноземними мовами в усній та письмовій формі відповідно до умов та ситуацій спілкування
СК 5	Здатність використовувати системні знання мови оригіналу й мови перекладу, системні знання сучасного перекладознавства у самостійному науковому дослідженні і всебічно застосовувати їх у написанні випускної кваліфікаційної роботи
СК 6	Здатність керувати перекладацькими проектами, включаючи координацію діями співробітників, створення технічних завдань, визначення вартості й термінів виконання проекту, визначення видів роботи та її сегментування, створення текстових корпусів, керування перекладацькою пам'яттю тощо
СК 7	Здатність використовувати соціокультурні знання про країни мов, що вивчаються, з метою успішної комунікації та перероблення інформації іноземними мовами
СК 8	Володіння теоретичними основами використання мови, включаючи фонетичні, граматичні, лексичні аспекти мови й мовлення
СК 9	Розуміння основних етапів розвитку перекладознавства
СК 10	Розуміння основних етапів розвитку культури та літератури країн мов, що вивчаються, здатність аналізувати літературні тексти
СК 11	Здатність зіставляти факти рідної й іноземних мов
СК 12	Володіння засобами автоматизації перекладу та використання інформаційно-комунікаційних технологій для фахівців з усного/письмового перекладу, навички термінологічного пошуку
СК 13	Уміння письмово перекладати усі основні види текстів з мов В, С на мову А з визначенням відповідних перекладацьких трансформацій, та з мови А на мови В і С
СК 14	Уміння перекладати і локалізувати усі основні види текстів, надавати необхідні коментарі й довідки
СК 15	Здатність здійснювати усний послідовний односторонній/двосторонній переклад з мови В та С на мову А та з мови А на мови В та С, а також синхронний переклад з мови В на мову А
СК 16	Здатність передавати текст оригіналу за допомогою стилістичних адаптацій різного виду у мові перекладу
СК 17	Здатність передавати текст оригіналу за допомогою прагматичних стратегій, які орієнтовані на читача тексту перекладу згідно з нормами мови перекладу й критеріями адекватного перекладу
СК 18	Здатність редагувати тексти перекладу та робити огляд усіх основних видів тексту на мовах В, С, А
СК 19	Уміння створювати нові тексти на базі даного тексту (рерайтинг) мовою перекладу
СК 20	Уміння створювати незалежні тексти у таких сферах спілкування, як ділова документація, реклама тощо, мовами В, С, А

Умове скорочення: СК – спеціальна компетентність

Відбір таких професійних компетентностей зумовлено тим фактом, що ми намагалися відобразити та поетапно розкрити увесь спектр завдань, з якими щоденно стикається перекладач протягом виконання своєї роботи.

Обов'язковою, базовою для решти компетентностей є мовна (СК 1, СК 2, СК 3, СК 4, СК 20). Функціональне ядро створюють перекладацькі компетентності усного та письмового перекладу (СК13 – СК15). Ключовими для успішної реалізації перекладацької діяльності є компетентності прагматичної й стилістичної адаптації є компетентності СК 16, СК 17. Не менш важливою для перекладача є компетентність СК 11, здатність зіставляти факти іноземної та рідної мов. Фонові знання майбутніх фахівців відіграють важливу роль у професійній діяльності (СК 7, СК 10). У процесі навчання для послідовної та логічної дослідницької роботи затребуваною буде компетентність СК 5, СК 8 та СК 9. Для виконання подальших самостійних перекладацьких проєктів необхідними стане компетентність СК 6. Сучасний стан предметної галузі вимагає вирішення численних завдань, що проявляється у компетентності з редагування СК 18 та рерайтинг (створення нового тексту на базі даного) СК 19. І останній фактор: сучасний перекладач має володіти автоматизованими системами перекладу й використовувати інформаційно-комунікаційні технології (СК 12).

Вважаємо за доцільне представити компетентності студентів магістратури спеціальності “Переклад” у вигляді таблиці.

Таблиця 3

**Перелік компетентностей випускника магістерської програми
за спеціальністю “Переклад”**

Група компетентностей	Зміст компетентностей	Шифр
1. Інтегральна компетентність (ІК)	Здатність ідентифікувати, ставити та розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі бізнесу, зовнішньоекономічних відносин або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів лінгвістичної і перекладацької науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов	ІК-1
2. Загальні компетентності (ЗК)	1.1. Інструментальні компетентності 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу. 2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. 3. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професії. 4. Здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово. 5. Здатність спілкуватися першою, другою (третьою) іноземною мовою.	ЗІК-1 ЗІК-2 ЗІК-3 ЗІК-4 ЗІК-5
	1.2. Міжособистісні компетентності 1. Здатність працювати в команді. 2. Навички міжособистісної взаємодії. 3. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності. 4. Здатність працювати автономно. 5. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)	ЗМК-1 ЗМК-2 ЗМК-3 ЗМК-4 ЗМК-5
	1.3. Системні компетентності 1. Здатність працювати в міжнародному контексті. 2. Здатність вчитися і бути сучасно навченим. 3. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. 4. Здатність приймати обґрунтовані рішення. 5. Прихильність безпеці.	ЗСК-1 ЗСК-2 ЗСК-3 ЗСК-4 ЗСК-5

Продовження табл. 3

3. Спеціальні компетентності (СК)	2.1. Особливі компетентності	
	1. Володіння граматикую, лексикою і фонетикою першої іноземної мови на рівні С 2.	СОК-1
	2. Володіння граматикую, лексикою і фонетикою другої іноземної мови на рівні С 1.	СОК-2
	3. Здатність використовувати іноземну/іноземні мову/мови для успішної комунікації в усній і писемній формах.	СОК-3
	4. Здатність створювати власні тексти першою та другою іноземними мовами в усній та письмовій формі відповідно до умов та ситуацій спілкування.	СОК-4
	5. Здатність використовувати системні знання мови оригіналу й мови перекладу, системні знання сучасного перекладознавства у самостійному науковому дослідженні і всебічно застосовувати їх у написанні випускної кваліфікаційної роботи.	СОК-5
	6. Здатність керувати перекладацькими проектами, включаючи координацію діями співробітників, створення технічних завдань, визначення вартості й термінів виконання проекту, визначення видів роботи та її сегментування, створення текстових корпусів, керування перекладацькою пам'яттю тощо.	СОК-6
	7. Здатність використовувати соціокультурні знання про країни мов, що вивчаються, з метою успішної комунікації та перероблення інформації іноземними мовами.	СОК-7
	8. Володіння теоретичними основами використання мови, включаючи фонетичні, граматичні, лексичні аспекти мови й мовлення.	СОК-8
	9. Розуміння основних етапів розвитку перекладознавства.	СОК-9
	10. Розуміння основних етапів розвитку культури та літератури країн мов, що вивчаються, здатність аналізувати літературні тексти.	СОК-10
	2.2. Специфічні компетентності	
	1. Здатність зіставляти факти рідної й іноземних мов.	ССК-1
	2. Володіння засобами автоматизації перекладу та використання інформаційно-комунікаційних технологій для фахівців з усного/ письмового перекладу, навички термінологічного пошуку.	ССК-2
3. Уміння письмово перекладати усі основні види текстів з мов В, С на мову А з визначення відповідних перекладацьких трансформацій, та з мови А на мови В і С.	ССК-3	
4. Уміння перекладати і локалізувати усі основні види текстів, надавати необхідні коментарі й довідки.	ССК-4	
5. Здатність здійснювати усний послідовний односторонній/ двосторонній переклад з мов В та С на мову А та з мови А на мови В та С, а також синхронний переклад з мови В на мову А.	ССК-5	
6. Здатність передавати текст оригіналу за допомогою стилістичних адаптацій різного виду у мові перекладу.	ССК-6	
7. Здатність передавати текст оригіналу за допомогою прагматичних стратегій, які орієнтовані на читача тексту перекладу згідно з нормами мови перекладу й критеріями адекватного перекладу.	ССК-7	

Продовження табл. 3

	8. Здатність редагувати тексти перекладу та робити огляд усіх основних видів тексту на мовах В, С, А.	ССК-8
	9. Уміння створювати нові тексти на базі даного тексту (рерайтинг) мовою перекладу.	ССК-9
	10. Уміння створювати незалежні тексти у таких сферах спілкування, як ділова документація, реклама тощо мовами В, С, А.	ССК-10

Умовні скорочення: ІК – інтегральна компетентність; ЗІК – загальна інструментальна компетентність; ЗМК – загальна міжособистісна компетентність; ЗСК – загальна системна компетентність; СОК – спеціальні особливі компетентності; ССК – спеціальні специфічні компетентності.

Результати навчання випускників освітньої програми у предметній галузі “Переклад” другого рівня. Випускники освітньої програми у предметній галузі “Переклад” магістратури мають продемонструвати певний набір результатів навчання. Загальні результати навчання випускника магістратури пов’язані із компетентностями, яких набувають або розвивають в процесі опанування модулів освітньої програми. Такі результати можна визначити як твердження, що має знати, розуміти та має змогу виконати випускник у результаті опанування освітньої програми [12].

Згідно із підходами проекту Тьюнінг [12], результати навчання припускають визначення рівнів їх сформованості й сформульовані відповідно до чинних стандартів вищої освіти й Європейської рамкою кваліфікацій. Отже, *випускник* магістратури освітньої програми “Переклад”:

- демонструє володіння першою іноземною мовою на рівні С2 та другою іноземною мовою на рівні С1 в усному та письмовому різновидах мовлення у широкому спектрі контекстів й соціального оточення;
- демонструє володіння граматикою, лексикою й фонетикою іноземними мовами на рівні, що є достатнім для здійснення комунікації першою іноземною мовою на рівні С2 та другою іноземною мовою на рівні С1 в усному та письмовому різновидах мовних реєстрів;
- демонструє системне знання усіх аспектів теорії перекладу;
- демонструє поєднання усіх аспектів теорії перекладу в незалежному науковому дослідженні;
- демонструє знання основних напрямків та тенденцій зарубіжної літератури та культури з метою їх аналізу в процесі обговорення проблем, що досліджуються;
- демонструє термінологічні знання у відповідних галузях.

Студенти, які опанували програму другого рівня вищої освіти предметної галузі “Переклад”, досягають мінімального рівня володіння першою іноземною мовою С2 і другою іноземною мовою С1 згідно із загальноєвропейською шкалою (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment) та *здатні*:

- визначати прагматичний й стилістичний потенціал тексту оригіналу;
- аналізувати інформацію з використанням відповідних методів, виявляти елементи, яких не вистачає, обробляти отриману інформацію та встановлювати зв’язки із знаннями, що вже існують;
- володіти національною мовою на рівні, необхідному для ефективного функціонування у професійному середовищі;
- глибоко розуміти й використовувати теоретичні аспекти перекладознавства;
- використовувати програмне й технічне забезпечення в процесі усного перекладу типу В, С→А та А→В, С, знаходити та використовувати новітні досягнення в галузі автоматизації перекладу, створювати й поновлювати спеціалізовані глосарії;

- приймати власні рішення з прагматичної адаптації тексту оригіналу в процесі перекладу;
- визначати види помилок й знаходити правильні способи їх виправлення, визначати стратегічні проблеми редагування та знаходити творчі шляхи їх рішення;
- визначати та застосовувати стратегії редагування текстів у різних ситуаціях, контекстах та видах роботи;
- стисло викладати інформацію з різних джерел, писемних й усних, реконструювати аргументи й описи у логічно послідовному новому тексті.

Випускники програми магістратури предметної галузі “Переклад” *уміють*:

- продуктивно працювати у команді, встановлювати діалог з іншими учасниками для виконання поставлених завдань, уникати конфліктів;
- використовувати іноземну мову/мови для успішної комунікації в усній та писемній формі в процесі роботи, сприяти відкритому та щирому міжкультурному спілкуванню;
- продуктивно працювати самостійно або у команді, розуміти й поважати різновид та мультикультурність робочого оточення (колег та клієнтів), забезпечувати, таким чином, соціальну взаємодію й залучення до соціального життя;
- використовувати узгоджені норми поведінки й міжнародного етикету для перекладача-професіонала й ситуативно використовувати знання культурно комунікативних особливостей, які дають змогу подолати вплив стереотипів під час контакту з представниками різних культур;
- розпізнавати усі типи інформації (референтну, предикативну, темпоральну, модальну, оцінну, емотивну, прагматичну, яка належить до реєстру, дейксісу, теми/реми) у мовах А, В, С й передавати її відповідно до норм мови перекладу в усному двосторонньому послідовному перекладі;
- забезпечувати лексичну, граматичну, синтаксичну й стилістичну еквівалентність в процесі перекладу В, С→А та А→В.С для усіх типів тексту;
- визначати перекладацькі завдання, розподіляти їх між кваліфікованими перекладачами й координувати виконання завдання;
- незалежно організовувати свою діяльність;
- додержуватися часових меж та виконувати завдання у визначений термін;
- визначати проблеми й розробляти шляхи їх вирішення, розвивати ідеї, реалізувати плани та працювати над різними способами втілення їх у життя.

Загальні результати навчання студентів магістратури спеціальності “Переклад” представимо в табл. 4.

Таблиця 4

Опис запланованих результатів навчання (РН)

Шифр	Результати навчання
	Знання
РН 1	демонструє володіння першою іноземною мовою на рівні С2 та другою іноземною мовою на рівні С 1 в усному та письмовому різновидах мовлення у широкому спектрі контекстів й соціального оточення;
РН 2	демонструє володіння граматикою, лексикою й фонетикою іноземними мовами на рівні, що є достатнім для здійснення комунікації першою іноземною мовою на рівні С2 та другою іноземною мовою на рівні С1 в усному та письмовому різновидах мовних реєстрів;
РН-3	демонструє системне знання усіх аспектів теорії перекладу;
РН-4	поєднує усі аспекти теорії перекладу в незалежному науковому дослідженні;
РН-5	демонструє знання основних напрямків та тенденцій історії, культури, зарубіжної літератури країн мов, що вивчаються, з метою успішної комунікації, їх аналізу в процесі обговорення проблем;
РН-6	постійно підвищує рівень термінологічних знань у відповідних галузях;

Продовження табл. 4

Уміння	
PH-7	визначає прагматичний й стилістичний потенціал тексту оригіналу;
PH-8	аналізує інформацію з використанням відповідних методів, виявляє елементи, яких не вистачає, обробляє отриману інформацію та встановлює зв'язки із знаннями, що вже існують;
PH-9	володіє національною мовою на рівні, необхідному для ефективного функціонування у професійному середовищі;
PH-10	глибоко розуміє й використовує теоретичні аспекти перекладознавства;
PH-11	використовує програмне й технічне забезпечення в процесі усного перекладу типу В, С→А та А→В, С, знаходить та використовує новітні досягнення в галузі автоматизації перекладу, створює й поновлює спеціалізовані глосарії;
PH-12	приймає власне рішення з прагматичної адаптації тексту оригіналу в процесі перекладу;
PH-13	визначає види помилок й знаходить правильні способи їх виправлення, визначає стратегічні проблеми редагування та знаходить творчі шляхи їх рішення;
PH-14	визначає та застосовує стратегії редагування текстів у різних ситуаціях, контекстах та видах роботи;
PH-15	стило викладає інформацію з різних джерел, писемних й усних, реконструює аргументи й описи у логічно послідовному новому тексті;
Комунікація	
PH-16	продуктивно працює у команді, встановлює діалог з іншими учасниками для виконання поставлених завдань, уникає конфліктів;
PH-17	використовує іноземні мову/мови для успішної комунікації в усній та письмовій формі в процесі роботи, сприяє відкритому та щирому міжкультурному спілкуванню;
PH-18	продуктивно працює самостійно або у команді, розуміє й поважає різновид та мультикультурність робочого оточення (колег та клієнтів) забезпечує, таким чином, соціальну взаємодію й залучення до соціального життя;
PH-19	використовує узгоджені норми поведінки й міжнародного етикету для перекладача-професіонала й ситуативно використовує знання культурно комунікативних особливостей, які дають змогу подолати вплив стереотипів під час контакту з представниками різних культур;
PH-20	розпізнає усі типи інформації (референтну, предикативну, темпоральну, модальну, оцінну, емотивну, прагматичну, яка належить до регістру, дейксісу, теми/реми) у мовах А, В, С й передає її відповідно до норм мови перекладу в усному двосторонньому послідовному перекладі;
PH-21	забезпечує лексичну, граматичну, синтаксичну й стилістичну еквівалентність в процесі перекладу В, С→А та А→В.С для усіх типів тексту;
Автономність і відповідальність	
PH-22	визначає перекладацькі завдання, розподіляє їх між кваліфікованими перекладачами й координує виконання завдання;
PH-23	незалежно організовує свою діяльність;
PH-24	додержується часових меж та виконує завдання у визначений термін;
PH-25	визначає проблеми й розробляє шляхи їх вирішення, розвиває ідеї, реалізує плани та працює над різними способами втілення їх у життя.

Взаємозв'язок загальних, фахових (спеціальних предметних) компетентностей і результатів навчання демонструє наступна таблиця (див. табл. 5), де: ЗІК – загальні інструментальні компетентності; ЗМК – загальні міжособистісні компетентності; ЗСК – загальні системні компетентності; СОК, ССК – спеціальні компетентності; РН – результати навчання.

Таблиця 5

Матриця “Компетентності – результати” випускника магістратури спеціальності “Переклад”

Шифр	Загальні компетентності	Результати навчання. Студент
ЗІК 1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу	аналізує інформацію з використанням відповідних методів, виявляє елементи, яких не вистачає, обробляє отриману інформацію та встановлює зв'язки із знаннями, що вже існують;
ЗІК 2	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел	стисло викладає інформацію з різних джерел, писемних й усних, реконструює аргументи й описи у логічно послідовному новому тексті;
ЗІК 3	Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професії	постійно підвищує рівень термінологічних знань у відповідних галузях;
ЗІК 4	Здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово	володіє національною мовою на рівні, необхідному для ефективного функціонування у професійному середовищі;
ЗІК 5	Здатність спілкуватися першою, другою (третьою) іноземними мовами	демонструє володіння першою іноземною мовою на рівні C2 та другою іноземною мовою на рівні C1 в усному та письмовому різновидах мовлення у широкому спектрі контекстів й соціального оточення; демонструє володіння граматикою, лексикою й фонетикою іноземними мовами на рівні, що є достатнім для здійснення комунікації першою іноземною мовою на рівні C2 та другою іноземною мовою на рівні C1 в усному та письмовому різновидах мовних реєстрів;
ЗМК 1	Здатність працювати в команді	продуктивно працює у команді, встановлює діалог з іншими учасниками для виконання поставлених завдань, уникає конфліктів;
ЗМК 2	Навички міжособистісної взаємодії	продуктивно працює самостійно або у команді, розуміє й поважає різновид та мультикультурність робочого оточення (колег та клієнтів), забезпечує, таким чином, соціальну взаємодію й залучення до соціального життя;
ЗМК 3	Цінування та повага різноманітності та мультикультурності	використовує узгоджені норми поведінки й міжнародного етикету для перекладача-професіонала й ситуативно використовує знання культурно комунікативних особливостей, які дають змогу подолати вплив стереотипів під час контакту з представниками різних культур;
ЗМК 4	Здатність працювати автономно	незалежно організовує свою діяльність;

Продовження табл. 5

ЗМК 5	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)	використовує узгоджені норми поведінки й міжнародного етикету для перекладача-професіонала й ситуативно використовує знання культурнокомунікативних особливостей, які дають змогу подолати вплив стереотипів під час контакту з представниками різних культур;
ЗСК 1	Здатність працювати в міжнародному контексті	використовує іноземні мову/мови для успішної комунікації в усній та письмовій формі в процесі роботи, сприяє відкритому та щирому міжкультурному спілкуванню;
ЗСК 2	Здатність вчитися і бути сучасно навченим	постійно підвищує рівень термінологічних знань у відповідних галузях;
ЗСК 3	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації	використовує узгоджені норми поведінки й міжнародного етикету для перекладача-професіонала й ситуативно використовує знання культурнокомунікативних особливостей, які дають змогу подолати вплив стереотипів під час контакту з представниками різних культур;
ЗСК 4	Здатність приймати обґрунтовані рішення	визначає види помилок й знаходить правильні способи їх виправлення, визначає стратегічні проблеми редагування та знаходить творчі шляхи їх рішення;
ЗСК 5	Прихильність безпеці	визначає проблеми й розробляє шляхи їх вирішення, розвиває ідеї, реалізує плани та працює над різними способами втілення їх у життя;
СОК 1	Володіння граматиною, лексикою і фонетикою першої іноземної мови на рівні С 2	демонструє володіння граматиною, лексикою й фонетикою іноземними мовами на рівні, що є достатнім для здійснення комунікації першою іноземною мовою на рівні С2 в усному та письмовому різновидах мовних реєстрів;
СОК 2	Володіння граматиною, лексикою і фонетикою другої іноземної мови на рівні С 1	демонструє володіння граматиною, лексикою й фонетикою іноземними мовами на рівні, що є достатнім для здійснення комунікації другою іноземною мовою на рівні С1 в усному та письмовому різновидах мовних реєстрів;
СОК 3	Здатність використовувати іноземну/іноземні мову/мови для успішної комунікації в усній і письмовій формах	використовує іноземні мову/мови для успішної комунікації в усній та письмовій формі в процесі роботи, сприяє відкритому та щирому міжкультурному спілкуванню;
СОК 4	Здатність створювати власні тексти першою та другою іноземними мовами в усній та письмовій формі відповідно до умов та ситуацій спілкування	стилю викладає інформацію з різних джерел, писемних й усних, реконструює аргументи й описи у логічно послідовному новому тексті;

Продовження табл. 5

СОК 5	Здатність використовувати системні знання мови оригіналу й мови перекладу, системні знання сучасного перекладознавства у самостійному науковому дослідженні і всебічно застосовувати їх у написанні випускної кваліфікаційної роботи	демонструє системне знання усіх аспектів теорії перекладу; поєднує усі аспекти теорії перекладу в незалежному науковому дослідженні; глибоко розуміє й використовує теоретичні аспекти перекладознавства;
СОК 6	Здатність керувати перекладацькими проектами, включаючи координацію діями співробітників, створення технічних завдань, визначення вартості й термінів виконання проекту, визначення видів роботи та її сегментування, створення текстових корпусів, керування перекладацькою пам'яттю тощо	визначає перекладацькі завдання, розподіляє їх між кваліфікованими перекладачами й координує виконання завдання; незалежно організовує свою діяльність; додержується часових меж та виконує завдання у визначений термін; визначає проблеми й розробляє шляхи їх вирішення, розвиває ідеї, реалізує плани та працює над різними способами втілення їх у життя;
СОК 7	Здатність використовувати соціокультурні знання про країни мов, що вивчаються, з метою успішної комунікації та перероблення інформації іноземними мовами	демонструє знання основних напрямків та тенденцій історії, культури, літератури країн мов, що вивчаються, з метою успішної комунікації, їх аналізу в процесі обговорення проблем, що досліджуються;
СОК 8	Володіння теоретичними основами використання мови, включаючи фонетичні, граматичні, лексичні аспекти мови й мовлення	демонструє системне знання усіх аспектів теорії перекладу; глибоко розуміє й використовує теоретичні аспекти лінгвістики та перекладознавства;
СОК 9	Розуміння основних етапів розвитку перекладознавства	глибоко розуміє й використовує теоретичні аспекти перекладознавства; демонструє системне знання усіх аспектів теорії перекладу;
СОК 10	Розуміння основних етапів розвитку культури та літератури країн мов, що вивчаються, здатність аналізувати літературні тексти	демонструє знання основних напрямків та тенденцій зарубіжної літератури та культури з метою їх аналізу в процесі обговорення проблем, що досліджуються;
ССК 1	Здатність зіставляти факти рідної й іноземних мов	аналізує інформацію з використанням відповідних методів, виявляє елементи, яких не вистачає, обробляє отриману інформацію та встановлює зв'язки із знаннями, що вже існують;
ССК 2	Володіння засобами автоматизації перекладу та використання інформаційно-комунікаційних технологій для фахівців з усного/письмового перекладу, навички термінологічного пошуку	використовує програмне й технічне забезпечення в процесі усного перекладу типу В, С→А та А→В, С, знаходить та використовує новітні досягнення в галузі автоматизації перекладу, створює й поновлює спеціалізовані глосарії;

Продовження табл. 5

ССК 3	Уміння письмово перекладати усі основні види текстів з мов В, С на мову А з визначення відповідних перекладацьких трансформацій, та з мови А на мову В і С	забезпечує лексичну, граматичну, синтаксичну й стилістичну еквівалентність в процесі перекладу В, С→А та А→В.С для усіх типів тексту;
ССК 4	Уміння перекладати і локалізувати усі основні види текстів, надавати необхідні коментарі й довідки	приймає власне рішення з прагматичної адаптації тексту оригіналу в процесі перекладу; забезпечує лексичну, граматичну, синтаксичну й стилістичну еквівалентність в процесі перекладу В, С→А та А→В.С для усіх типів тексту;
ССК 5	Здатність здійснювати усний послідовний односторонній/ двосторонній переклад з мови В та С на мову А та з мови А на мову В та С, а також синхронний переклад з мови В на мову А.	розпізнає усі типи інформації (референтну, предикативну, темпоральну, модальну, оцінну, емотивну, прагматичну, яка належить до регістру, дейксісу, теми/реми) у мовах А, В, С й передає її відповідно до норм мови перекладу в усному двосторонньому послідовному перекладі;
ССК 6	Здатність передавати текст оригіналу за допомогою стилістичних адаптацій різного виду у мові перекладу	визначає прагматичний й стилістичний потенціал тексту оригіналу; забезпечує лексичну, граматичні, синтаксичну й стилістичну еквівалентність в процесі перекладу В, С→А та А→В.С для усіх типів тексту;
ССК 7	Здатність передавати текст оригіналу за допомогою прагматичних стратегій, які орієнтовані на читача тексту перекладу згідно з нормами мови перекладу й критеріями адекватного перекладу	визначає прагматичний й стилістичний потенціали тексту оригіналу; забезпечує лексичну, граматичну, синтаксичну й стилістичну еквівалентність в процесі перекладу В, С→А та А→В.С для усіх типів тексту;
ССК 8	Здатність редагувати тексти перекладу та робити огляд усіх основних видів тексту на мовах В, С, А	визначає види помилок й знаходить правильні способи їх виправлення, визначає стратегічні проблеми редагування та знаходить творчі шляхи їх рішення; визначає та застосовує стратегії редагування текстів у різних ситуаціях, контекстах та видах роботи;
ССК 9	Уміння створювати нові тексти на базі даного тексту (рерайтинг) мовою перекладу	стисло викладає інформацію з різних джерел, писемних й усних, реконструює аргументи й описи у логічно послідовному новому тексті;
ССК 10	Уміння створювати незалежні тексти у таких сферах спілкування, як ділова документація, реклама тощо, мовами В, С, А	приймає власне рішення з прагматичної адаптації тексту оригіналу в процесі перекладу; стисло викладає інформацію з різних джерел, писемних й усних, реконструює аргументи й описи у логічно послідовному новому тексті

Отже, основним змістом освітньої програми підготовки магістрів спеціальності “Переклад” є вдосконалення умінь мовленнєвого спілкування двома іноземними мовами (мови В і С) і розвитку умінь професійного перекладу (письмового та усного) у відношенні до рідної мови (А) та двох іноземних (В і С). Зміст націлено на розвиток мовної, мовленнєвої, комунікативної, перекладацької компетентностей, компетентності прагматичної адаптації, компетентності редагування і створення нового тексту на базі даного та ІТ-компетентності.

Методи навчання базуються на підходах, що орієнтовані на вирішення завдань та проблем. У їх рамках використовується формат семінарів, практичних занять, робота у групах, індивідуальних проектах, обговорення, практика письмового та усного перекладу в умовах, максимально наближених до реального середовища й поставлених завдань. Також викладачі використовують спеціалізоване професійне обладнання і програмне/технічне забезпечення (системи перекладацької пам’яті). Мають широко використовуватися вебінари, відеоконференції й віддалений переклад (Скайп-переклад). Такі підходи сприяють розвитку у студентів здатності до прагматичної адаптації, іншими словами уміння передавати багаторівневу структуру вихідного тексту або висловлювання за допомогою перекладацьких технологій, які орієнтовані на реципієнта.

У процесі навчання використовуються різні *форми роботи*: аудиторна (лекції, практичні, семінарські, лабораторні заняття), позааудиторна (індивідуальна робота, написання та захист курсових робіт, стажування/практика, науково-дослідна (дипломна)) робота, самостійна робота. Можливе застосування електронного навчання і дистанційних освітніх технологій. Самостійна робота здійснюється з залученням онлайн-ресурсів, відеозаписів та технічних засобів.

Використовуються такі *методи навчання*: проблемне, проблемно-пошукове, інтерактивне навчання (диспути, дискусії, “круглі столи”, тренінги, мозкові штурми, презентації, ділові й рольові ігри тощо).

Професійного перекладача відрізняє бездоганне знання не тільки іноземних мов, але й рідної. Тому важливою складовою навчання є розвиток здатності до зіставлення та аналізу рідної та іноземних мов. Цьому сприятимуть навчання у закордонних ВНЗ, практика або стажування, а також введення програм подвійних дипломів.

Процес надбання та розвитку професійних компетентностей *оцінюється* за допомогою:

- завдань з перекладу (аналіз та порівняння існуючих перекладів, виконання власних перекладів на матеріалі різних жанрів і стилів);
- індивідуальних й групових дослідницьких проектів (вивчення лінгвістичних явищ вихідної мови та їх вплив на прийняття перекладацьких рішень, створення різних спеціалізованих глосаріїв у тематичних галузях);
- написання есе й текстів різних жанрів (листи, рецензії, мемо тощо) іноземними мовами за заданою тематикою;
- реферування текстів;
- редагування готових перекладів;
- презентації;
- тестування;
- участь в науково-практичних студентських конференціях;
- усний захист дослідницьких проектів;
- моделювання перекладацьких ситуацій й сценаріїв, націлених на занурення у реальне перекладацьке або мовне середовище (переклад конференцій, ділових переговорів, виставок тощо);
- перекладацька практика.

Форми атестації здобувачів вищої освіти спеціальності “Переклад”. Атестація – це встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань,

умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти за спеціальністю “Переклад”, що передбачає визначення рівня здатності вирішувати складні завдання і проблеми у перекладацькій галузі професійної діяльності.

Атестація осіб, які здобувають ступінь магістра, здійснюється екзаменаційною комісією, до складу якої можуть включатися представники роботодавців та їх об’єднань. Вона реалізується за допомогою засобів контролю ступеня досягнення кінцевої мети освітньо-професійної підготовки з дотриманням дидактичних принципів формування і реалізації системи засобів діагностики на підставі оцінки якості засвоєння освітньої програми, рівня професійних знань, умінь та навичок, ступеня сформованості загальних та спеціальних компетентностей.

До атестації допускаються студенти, які успішно виконали усі вимоги навчального плану рівня вищої освіти “магістр”. Атестація здобувачів вищої освіти за спеціальністю “Переклад” проводиться у формі комплексного державного екзамену з теорії та практики перекладу, комплексного державного екзамену з другої/третьої іноземної мови та захисту дипломної роботи.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Необхідність створення, зіставлення й конкурентоспроможності освітніх програм підготовки майбутніх фахівців на європейському просторі виникла з потреб студентів, які отримали можливість міжнародної мобільності, що, у свою чергу, й зумовило підвищення попиту на надійну й об’єктивну інформацію щодо освітніх програм різних вищих навчальних закладів. Усе вищезазначене має вихід у переліку дисциплін, які включено до навчального плану другого (магістерського) рівня навчання перекладу як спеціальності у вищих навчальних закладах.

Отже, необхідний перелік загальних та фахових компетентностей випускника та відповідних до цього переліку узагальнених результатів навчання надає можливість створення такої освітньої програми підготовки магістрів спеціальності “Переклад”, яка передбачає академічну мобільність, інтегроване навчання на основі системи академічних кредитів, обмін освітніми модулями, взаємне визнання дипломів й можливість отримання дипломів одразу декількох вищих навчальних закладів за один термін навчання (програми подвійних дипломів).

ЛІТЕРАТУРА

1. Вступне слово до Проекту Тьюнінг – гармонізація освітніх структур у Європі: Внесок університетів у Болонський процес. – Education and Culture. Socrates-Tempus, 2006. – 106 с. [Електронний ресурс] / Education and Culture. Socrates-Tempus. – Режим доступу: <http://www.europa.eu.int/comm/education/socrates.html>
2. Вступне слово до проекту Тьюнінг – гармонізація освітніх структур у Європі. Внесок університетів у Болонський процес // Європейська комісія: Дирекція з освіти і культури, 2008. – 108 с. [Електронний ресурс] / Європейська комісія: Дирекція з освіти і культури. – Режим доступу: http://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/General_Brochure_Ukrainian_version.pdf
3. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія / Ю. М. Рашкевич. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 168 с.
4. Гармонізація освітніх структур в Європі. Внесок університетів у Болонський процес. [Електронний ресурс] / Гармонізація освітніх структур в Європі. – Режим доступу: http://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/General_Brochure_Ukrainian_version.pdf
5. Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система: довідник користувача / пер. з англ. // за ред. Ю. М. Рашкевича та Ж. В. Таланової. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. – 106 с.
6. Ключевые ориентиры для разработки и реализации образовательных программ в предметной области “Иностранные языки”. Publicaciones de la Universidad de Deusto, Bilbao, Espana, 2013. – 64 p.

7. Ребрин О. И. Использование результатов обучения при проектировании образовательных программ УрФУ / Олег Иринархович Ребрин. – Екатеринбург: УрФУ, 2012. Екатеринбург: ООО “Издательский Дом “Ажур”, 2012. – 24 с.
8. Черноватий Л. М. Методика викладання перекладу як спеціальності : підручник для студентів вищих закладів освіти за спеціальністю “Переклад” / Л. М. Черноватий. – Вінниця: Нова Книга, 2013. – 376 с. – (Серія “UTTA Series”).
9. Lokhoff J. et al. (Eds.). A Tuning Guide to Formulating Degree Programme Profiles Including Programme Competences and Programme Learning Outcomes, Tuning Association, 2010. 96 pp. [Електронний ресурс] / J. Lokhoff et al. – Режим доступу: <http://core-project.eu/documents/Tuning%20G%20Formulating%20Degree%20PR4.pdf>
10. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area. ENQA, 2009, The CDIO standards, v.2.0, 2011.
11. Standard Guide for Language Interpretation Services [Електронний ресурс] / Standard Guide. – Режим доступу: <http://www.astm.org>
12. A Tuning Guide to Formulating Degree Programme Profiles, Including Programme Competences and Programme Learning Outcomes (2009), University of Deusto Press. – P. 55. [Електронний ресурс] / A Tuning Guide. – Режим доступу: <http://www.unideusto.org/tuningeu/publications/290-tuning-guide-to-formulating-degree-programme-profiles.htm>

Стаття надійшла до редакції 01.10.2016

REFERENCES

1. Vstupne slovo do Proektu Tuning – garmonizacija osvitnih struktur u Evropi: Vnesok universitetiv u Bolons'kij proces. – Education and Culture. Socrates-Tempus, 2006. – 106 s. [Elektronnij resurs] / Education and Culture. Socrates-Tempus. – Rezhim dostupu: <http://www.europa.eu.int/comm/education/socrates.html>
2. Vstupne slovo do proektu Tuning – garmonizacija osvitnih struktur u Evropi. Vnesok universitetiv u Bolons'kij proces // Europejs'ka komisija: Direkcija z osviti i kul'turi, 2008. – 108 s. [Elektronnij resurs] / Euvropejs'ka komisija: Direkcija z osviti i kul'turi. – Rezhim dostupu: http://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/General_Brochure_Ukrainian_version.pdf
3. Bolons'kij proces ta nova paradigma vishhoj osviti: monografija / Ju. M. Rashkevich. – L'viv: Vidavnistvo L'vivs'koj politehniky, 2014. – 168 s.
4. Garmonizacija osvitnih struktur v Evropi. Vnesok universitetiv u Bolons'kij proces. [Elektronnij resurs] / Garmonizacija osvitnih struktur v Evropi. – Rezhim dostupu: http://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/General_Brochure_Ukrainian_version.pdf
5. Europejs'ka kreditna transferno-nakopichuvalna sistema: dovidnik koristuvacha / per. z angl. // za red. Ju. M. Rashkevicha ta Zh. V. Talanovoï. – L'viv: Vidavnistvo L'vivs'koj politehniky, 2015. – 106 s.
6. Kljuchevye orientiry dlja razrabotki i realizacii obrazovatel'nyh programm v predmetnoj oblasti “Inostrannye jazyki”. Publicaciones de la Universidad de Deusto, Bilbao, Espana, 2013. – 64 p.
7. Rebrin O. I. Ispol'zovanie rezul'tatov obuchenija pri proektirovanii obrazovatel'nyh programm UrFU / Oleg Irinarhovich Rebrin. – Ekaterinburg: UrFU, 2012. Ekaterinburg: ООО Izdatel'skij Dom “Azhur” 2012. – 24 s.
8. Chernovatij L. M. Metodika vikladannja perekladu jak special'nosti : pidruchnik dlja studentiv vishnih zakladiv osviti za special'nistju “Pereklad” / L.M. Chernovatij. – Vinnicja: Nova Kniga, 2013. – 376 s. – (Serija “UTTA Series”).
9. Lokhoff J. et al. (Eds.). A Tuning Guide to Formulating Degree Programme Profiles Including Programme Competences and Programme Learning Outcomes, Tuning Association, 2010. – 96 pp. [Elektronnij resurs] / J. Lokhoff et al. – Rezhim dostupu: <http://core-project.eu/documents/Tuning%20G%20Formulating%20Degree%20PR4.pdf>

10. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area. ENQA, 2009, The CDIO standards, v.2.0 , 2011.
11. Standard Guide for Language Interpretation Services [Elektronnij resurs] / Standard Guide. – Rezhim dostupu: <http://www.astm.org>
12. A Tuning Guide to Formulating Degree Programme Profiles, Including Programme Competences and Programme Learning Outcomes (2009), University of Deusto Press. – P. 55. [Elektronnij resurs] / A Tuning Guide. – Rezhim dostupu: <http://www.unideusto.org/tuningeu/publications/290-tuning-guide-to-formulating-degree-programme-profiles.htm>

Received 01.10.2016